

Monitoring Natuurgebied Kerkeveld, Wijchen 2012

**Hans Hollander
14 september 2012
Rapport 19**

ir. Hans Hollander
Oudelaan 2005
6605 SC Wijchen
024 - 6412564
hanshollander@xmsnet.nl

Overige publicaties:

- 1 Hollander, H., 2005. Broedvogelinventarisatie Scoutingterrein St. Walrick – Heumen 2005.
- 2 Hollander, H., 2006. Vleermuiswaarnemingen op een terreinbezoek in het Hernense Bos op 16 mei 2006.
- 3 Hollander, H., 2006. Vleermuiswaarnemingen Vennengebied mei 2006.
- 4 Hollander, H., 2007. Broedvogelinventarisatie Vormersbos – Wijchen 2006.
- 5 Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Oosterpark 2008.
- 6 Hollander, H., 2008. Broedvogelinventarisatie Wijchens Meer-westplas 2008.
- 7 Hollander, H., 2009. Broedvogelinventarisaties Vormersbos – Wijchen 2006 en 2009
- 8 Hollander, H., 2009. Inventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen 2009 en overige faunistische waarnemingen in de periode 2004-2009.
- 9 Hollander, H., 2009. Monitoring konijnen in Zuidwest-Wijchen in 2007 en 2008.
- 10 Hollander, H., 2009. Vogelmonitoring Vormerse Plas, Wijchen in 2008 en 2009.
- 11 Hollander, H., 2010. Broedvogelinventarisatie Balgoijse Wetering, Wijchen 2010 – westelijk deel.
- 12 Hollander, H., 2010. Dagvlinderinventarisatie Vormersbos - Wijchen 2010 + voorkomende plantensoorten.
- 13 Hollander, H., 2010. Zoogdierwaarnemingen in en om Wijchen 2004 – 2010.
- 14 Hollander, H., 2011. Broedvogelinventarisatie Alvernese Heide, Wijchen 2011.
- 15 Hollander, H., 2011. Broedvogelinventarisatie Loonse Waard, Wijchen 2011.
- 16 Hollander, H., 2011. Roodborsttapuiten in het agrarisch gebied rond Wijchen in 2011.
- 17 Hollander, H., 2011. Zoogdierwaarnemingen in en om Wijchen in 2011.
- 18 Hollander, H., 2012. Resultaten van vijf jaar Meetnet Urbane Soorten in Wijchen-Zuid (2007-2012).
- 19 Hollander, H., 2012. Monitoring Natuurgebied Kerkeveld, Wijchen, 2012.

Inhoud

INHOUD	3
1 INLEIDING	4
2 ONDERZOEKSGBIED EN METHODE	5
2.1 ONDERZOEKSGBIED	5
2.2 METHODE	5
3 RESULTATEN 2012 EN VERGELIJKING MET 2001 EN 2002	7
3.1 INLEIDING	7
3.2 VOGELS	7
3.3 ZOOGDIEREN	8
3.4 AMFIBIEËN	8
3.5 DAGVLINDERS	9
3.6 LIBELLEN	9
3.7 PLANTEN	10
4 SLOTOPMERKINGEN	13
LITERATUUR	14

Vanaf de Woordstraat richting het westen (links: zuidrand, rechts: noordrand - ingezaaid).

1 Inleiding

Aanleiding

In 1999 en 2000 heeft de gemeente Wijchen het westelijk deel van de ecologische verbindingzone tussen de Overasseltse en Hatertse Vennen en Bergharen gerealiseerd. Dit deel, 'Natuurgebied Kerkeveld' vormt de grens tussen de bebouwing van Wijchen-Zuid en het buitengebied. Sindsdien vindt hier een ecologisch beheer plaats. Om de ontwikkelingen in flora en fauna te kunnen volgen, heeft in 2001 en 2002 monitoringsonderzoek plaatsgevonden (Nieuwland Advies, 2001; 2002). Daarna is dit niet meer gebeurd. In overleg met Lambert van Beusekom van de gemeente Wijchen heb ik de monitoring in 2012 voortgezet.

Werkwijze

Op 10 augustus 2012 heeft een enkel veldbezoek plaatsgevonden, waarbij gegevens van vogels, zoogdieren, amfibieën, dagvlinders, libellen en planten (streeplijst) zijn genoteerd. Door omstandigheden is een gepland bezoek in mei 2012 helaas niet doorgegaan.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is een beschrijving opgenomen van het gebied en de gehanteerde methode. De resultaten van 2012 zijn opgenomen in hoofdstuk 3. Deze zijn tevens vergeleken met de waarnemingen uit 2001 en 2002 (Nieuwland Advies).

Figuur 1. Informatiebord.

2 Onderzoeksgebied en methode

2.1 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ‘Natuurgebied Kerkeveld’ ligt pal ten zuidwesten van Wijchen, tegen de wijken de Gamert, de Flier en de Lingert (figuur 2). Het westelijk deel, tegen de Gamert, bestaat uit een bosje en aansluitend grasland met een drietal poelen. Het middelste en grootste deel, tegen de Flier, bestaat uit een strang met een eiland en omliggende graslanden en bosjes. Het oostelijk deel, tegen de Lingert, bestaat uit een strang met aanliggende graslanden en een poel met moerasvegetatie. Tussen het middelste en oostelijk deel loopt de Woordsestraat.

Ten zuidwesten van het onderzoeksgebied en dan met name het westelijke en middelste deel, loopt de Balgoijse Wetering. Aan de andere zijde van deze wetering ligt een bosopstand. Ten zuiden van het resterende deel van het onderzoeksgebied ligt agrarisch gebied, met akkers en weilanden.

2.2 Methode

Nadere gegevens van het veldbezoek op 10 augustus 2012 zijn opgenomen in tabel 1. Het gebied is vanaf drie locaties betreden: vanaf de westelijke ingang naast de brug over de Balgoijse Wetering, vanaf de kruising De Gamert-De Flier en vanaf de Woordsestraat (zowel oostelijk als westelijk hiervan),

Nr	Datum	Start	Eind	Duur	Temp	Bewolking	Neerslag
1	18-08	11.00	12.30	1.5	22°C	15%	Geen

Tabel 1. Overzicht monitoringsronde 2012.

Tijdens het veldbezoek zijn alle waarnemingen genoteerd van vogels, zoogdieren, amfibieën, dagvlinders, libellen en planten. Specifieke opmerkingen per soortgroep:

- Vogels: zicht- en geluidswaarnemingen. Genoteerd zijn soort en aantal.
- Zoogdieren: zichtwaarnemingen en sporen.
- Amfibieën: zichtwaarnemingen.
- Dagvlinders: zichtwaarnemingen, de aantallen zijn geturfd.
- Libellen: zichtwaarnemingen, de aantallen zijn geturfd.
- Planten: voor deze groep is een streeplijst gehanteerd, waarbij de lijst van Nieuwland Advies als uitgangspunt diende. Er is voornamelijk gelet op bloeiende planten.

Figuur 2. Ligging natuurgebied Kerkeveld (de noordzijde ligt rechts).

3 Resultaten 2012 en vergelijking met 2001 en 2002

3.1 Inleiding

Per soortgroep (vogels, zoogdieren, amfibieën, dagvlinders, libellen, overige insecten en planten) zijn eerst de gegevens van Nieuwland Advies uit 2001 en 2002 samengevat. Vervolgens zijn de resultaten van het veldbezoek op 10 augustus 2012 weergegeven.

3.2 Vogels

2001

Om 2001 zijn in de strang verschillende ‘watervogels’ aangetroffen, waaronder aalscholver en kuifeend. De watersnip en diverse steltlopers (niet vermeld is welke), maakten ook gebruik van de strang. Verder zijn buizerd, torenvalk en scholekster en zeer algemene soorten (niet vermeld is welke) waargenomen (Nieuwland Advies, 2001). Waarschijnlijk broedden de meeste aangegeven soorten elders (roofvogels o.a. in het bos ten zuiden van de Balgoijse Wetering) en gaat het met name om foeragerende vogels.

2002

In de strang zijn verschillende watervogels aangetroffen, waaronder watersnip en wilde eend. De rietgors broedt waarschijnlijk in de riet-/lisdodde vegetaties. Verder komen torenvalk, scholekster en diverse kleine zangvogels (niet vermeld is welke) voor (Nieuwland Advies, 2002).

2012

Met name algemene soorten zijn aangetroffen, met name van bossen en opgaande begroeiingen. Ten oosten van de Wordsestraat waren diverse kleine karekieten (adulten en jongen) in het riet aanwezig. Kleine karekieten broeden ook meer westelijk langs de Balgoijse Wetering (Hollander, 2009; 2010). Op 9 mei 2012 is aanvullend een zingende grasmus gehoord vanaf de Wordsestraat.

	Soort	2001	2002	2012
1	Aalscholver	X		
2	Blauwe reiger		X	
3	Boerenzwaluw			X
4	Buizerd	X		X
5	Ekster			X
6	Gaai			X
7	Grasmus			X
8	Groenling			X
9	Grote bonte specht			X
10	Houtduif			X
11	Kleine karekiet			X
12	Koolmees			X
13	Kuifeend	X		
14	Meerkoet			X
15	Merel			X
16	Rietgors		X	
17	Scholekster	X		
18	Tjiftjaf			X
19	Torenvalk	X		
20	Turkse tortel			X

21	Vink			X
22	Watersnip		X	
23	Wilde eend		X	
24	Winterkoning			X
25	Zwarte kraai			X
26	Zwartkop			X
	Totaal soorten	6	4	17

Tabel 2. Vogelwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

3.3 Zoogdieren

2001

Er zijn geen sporen waargenomen van dassen in en bij de kunstburcht. Overige soorten zijn niet genoemd (Nieuwland Advies, 2001).

2002

Er zijn sporen waargenomen van zoogdieren in en bij de kunstburcht. Het is niet duidelijk van welke zoogdiersoort de sporen zijn (Nieuwland Advies, 2002).

2012

Er zijn uitsluitend molshopen aangetroffen, in het oostelijk deel van het gebied.

	Soort	2001	2002	2012
1	Mol			X
	Totaal			1

Tabel 3. Zoogdierwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

3.4 Amfibieën

2001

Er zijn vier soorten amfibieën aangetroffen, waaronder de ‘Groene kikker’, in vrijwel alle poelen en de strang. De gewone pad gebruikte de strang als voortplantingsplaats, op twee plaatsen zijn duizenden larven aangetroffen. De kleine watersalamander heeft de drie westelijke poelen gebruikt als voortplantingswater, de larven zijn aangetroffen tussen de waterpest-planten (Nieuwland Advies, 2001).

2002

In 2002 zijn dezelfde soorten amfibieën aangetroffen als in 2001. De ‘groene kikker’ komt het meest voor (Nieuwland Advies, 2002).

2012

Alleen de groene kikker is waargenomen, vanaf de kant het water in duikend bij nadering. Er is niet specifiek gezocht naar larven.

	Soort	2001	2002	2012
1	Bruine kikker	X	X	
2	‘Groene kikker’	X	X	X
3	Gewone pad	X	X	
4	Kleine watersalamander	X	X	
	Totaal soorten	4	4	1

Tabel 4. Amfibieënwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

3.5 *Dagvlinders*

2001

De aangetroffen dagvlindersoorten komen voor in ruige graslandvegetaties (icarusblauwtje) of zijn niet specifiek gebonden aan bepaalde planten/vegetaties, waaronder de distelvlinder die is aangetroffen op de akkerdistel (Nieuwland Advies, 2001).

2002

De aangetroffen dagvlindersoorten komen voor in ruige graslandvegetaties (icarusblauwtje) of zijn niet specifiek gebonden aan bepaalde planten/vegetaties, waaronder atalanta die is aangetroffen op de akkerdistel. Opvallend is het voorkomen van de oranje luzernevlinder (trekvlinder) (Nieuwland Advies, 2002).

2012

Het icarusblauwtje vliegt hier in grote aantallen en is hier de meest algemene soort. Het bruin zandoogje is aangetroffen langs het westelijke bosje (bij de brug over de Balgoijse Wetering). Oranje zandoogje en hooibeestje zijn vrij algemeen ten westen van de Woordsestraat. Hier zijn ook citroenvlinder en landkaartje waargenomen (beide één exemplaar). De koninginnepage vloog bij de poel bij de kruising De Gamert-De Flier. De overige soorten zijn vrij algemeen.

	Soort	Ronde	2001	2002	2012
1	Argusvlinder		X	X	
2	Atalanta			X	X
3	Bont zandoogje			X	X
4	Bruin zandoogje				X
5	Citroenvlinder				X
6	Dagpauwoog		X		
7	Distelvlinder		X	X	
8	Groot koolwitje				X
9	Hooibeestje				X
10	Icarusblauwtje		X	X	X
11	Klein koolwitje		X	X	X
12	Klein geaderd witje			X	
13	Kleine vos				X
14	Koninginnepage				X
15	Landkaartje				X
16	Oranje luzernevlinder			X	
17	Oranje zandoogje				X
	Totaal soorten		5	8	12

Tabel 5. Dagvlinderwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

3.6 *Libellen*

2001 en 2002

In de monitoringsrapporten is deze soortgroep niet opgenomen.

2012

Er zijn 6 soorten libellen waargenomen, waarbij van de meeste slechts één of enkele exemplaren. Allen het lantaarntje was langs alle oevers zeer algemeen aanwezig.

	Soort	2001	2002	2012
1	Blauwe glazenmaker			X
2	Bruine glazenmaker			X
3	Houtpantserjuffer			X
4	Lantaarntje			X
5	Paardenbijter			X
6	Steenrode heidelibel			X
	Totaal soorten	0	0	6

Tabel 6. Libellenwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

3.7 Planten

Bomen en struiken zijn niet in de streeplijst opgenomen. Het totaal aantal aangetroffen plantensoorten in alle jaren samen bedraagt 82.

2001 en 2002

In 2001 en 2002 (Nieuwland Advies) zijn flora-streeplijsten gemaakt van de vier belangrijkste (grote) terreintypen van het plangebied (grasland, poel, strang, droog bos). In tabel 7 is dit onderscheid niet gemaakt. De graslanden ten zuiden van de strang hebben zicht na aanleg autonoom ontwikkeld; de noordelijke graslanden zijn na aanleg ingezaaid met een bloemrijk kruidmengsel. In de aangeplante bossen bestaat de vegetatie vooral uit pionier- en storingssoorten. De soorten in de strang en de poelen komen grotendeels overeen, waarbij de bedekking voor de strang lager lag. De onderwatervegetatie in de strang bedroeg in 2001 tussen de 75 en 100% en in 2002 circa 65% (afname).

2012

Er is minder specifiek gelet op waterplanten, vandaar dat een aantal soorten dat in 2001 en 2002 wel is waargenomen niet in 2012 is afgestreept (tabel 7). Dit wil niet zeggen dat deze soorten niet voorkomen. Op veel plaatsen is de oeverbegroeiing in augustus zo dicht, dat het zicht op het open water wordt ontnomen. Alleen ten oosten van de Woordsestraat was dit niet het geval; hier zijn grote waterweegbree, waterpest spec. en waterranonkel spec. waargenomen.

In 2012 waargenomen soorten die niet eerder zijn gezien, zijn bitterzoet, echte kamille, echte koekoeksbloem, koolzaad, madeliefje, moerasspirea, moerasvergeetmenietje, oeverzegge, oranje havikskruid, smeewortel en straatgras.

Waterpest spec. (vijver ten oosten van de Woordsestraat).

	Soort	2001	2002	2012
1	Akkerdistel	X	X	X
2	Avondkoekoeksbloem	X	X	
3	Bijvoet	X	X	X
4	Bitterzoet			X
5	Blaartrekkende boterbloem	X	X	
6	Boerenwormkruid	X	X	X
7	Bosbies	X	X	
8	Canadese fijnstraal		X	X
9	Duizendblad	X	X	X
10	Echte kamille			X
11	Echte koekoeksbloem			X
12	Engels raai gras	X	X	X
13	Fluitekruid	X	X	
14	Gedoornd hoornblad	X	X	
15	Gestreepte witbol	X	X	X
16	Gewone rolklaver	X	X	X
17	Gewone bereklauw	X	X	X
18	Gewoon knoopruid	X	X	X
19	Gewoon reukgras	X	X	X
20	Glad walstro		X	
21	Glanshaver	X	X	X
22	Grote brandnetel	X	X	X
23	Grote kattenstaart			X
24	Grote lisdodde	X	X	X
25	Grote vossesstaart	X	X	X
26	Grote waterweegbree	X	X	X
27	Havikskruid spec.	X	X	X
28	Harig wilgenroosje	X	X	X
29	Heermoes		X	X
30	Hondsdrif		X	X
31	Hondsroos			X
32	Jacobskruiskruid	X	X	X
33	Klein streepzaad	X	X	X
34	Klein kruiskruid	X	X	
35	Klein kroos	X	X	
36	Kleine egelskop		X	
37	Kleine klaver	X	X	
38	Koolzaad			X
39	Kropaar		X	
40	Kruipende boterbloem	X	X	
41	Krulzuring	X	X	X
42	Liesgras		X	X
43	Madeliefje			X
44	Mannagras		X	
45	Margriet	X	X	X
46	Moerasandoorn		X	X
47	Moerasspirea			X
48	Moerasvergeetmenietje			X
49	Oeverzegge			X
50	Oranje havikskruid			X
51	Paardenbloem	X	X	X
52	Perzikkruid		X	X
53	Pinksterbloem	X	X	
54	Pitrus	X	X	X
55	Ridderzuring	X	X	X

56	Riet	X	X	X
57	Rode klaver	X	X	X
58	Ruw beemdgras	X	X	X
59	Scherpe boterbloem	X	X	X
60	Slibbladige ooievaarsbek	X	X	
61	Smalle weegbree	X	X	X
62	Smeerwortel			X
63	Speerdistel	X	X	X
64	St. Janskruid		X	X
65	Sterrekroos spec.	X	X	
66	Straatgras			X
67	Struisgras spec.		X	
68	Tenger fonteinkruid	X	X	
69	Veenwortel	X	X	
70	Veldlathyrus		X	X
71	Veldzuring		X	
72	Vogelwikke	X	X	X
73	Waterkers		X	
74	Waterpest spec.	X	X	X
75	Watteranonkel spec.	X	X	X
76	Wilde bertram		X	X
77	Wilde chichorei		X	X
78	Wilde peen		X	X
79	Wilg spec.	X	X	X
80	Witte klaver	X	X	X
81	Zachte dravik	X	X	
82	Zilverschoon	X	X	X
	Totaal soorten	51	69	60

Tabel 7. Plantenwaarnemingen Nieuwland Advies (2001; 2002) en dit onderzoek (2012).

De strang vanaf de Woordsestraat.

4 Slotopmerkingen

Veldbezoeken

In 2001 en 2002 zijn bezoeken gebracht in mei en augustus. In 2012 is er slechts één bezoek geweest in augustus. Dit maakt een volledige vergelijking helaas niet mogelijk. Inzicht in broedvogels is in 2012 niet verkregen. In 2013 is het de bedoeling wel in mei een vroege ochtendbezoek te brengen om meer te weten te komen over broedvogels.

Vergelijking 2001/2002 met 2012

- Vogels: in 2012 zijn soorten specifiek genoteerd dan in 2001/2002. In alle drie de jaren zijn waarnemingen gedaan van in het gebied foeragerende vogelsoorten, die niet in het gebied broeden. Dit geldt met name voor aalscholver, blauwe reiger, boerenzwaluw, scholekster en roofvogels (buizerd, torenvalk). Naar verwachting broeden in natuurgebied Kerkeveld met name zangvogels (diverse soorten) en water- en moerasvogels (meerkoet, wilde eend, kleine karekiet en mogelijk rietgors).
- Zoogdieren: uitsluitend in 2012 zijn sporen gevonden van mollen. Andere zoogdiersoorten zijn nog niet waargenomen. Naar verwachting komen meer (algemene) zoogdiersoorten in het gebied voor (muizen, ratten, konijn, kleine marterachtigen, foeragerende vleermuizen).
- Amfibieën: in 2001 en 2002 is vollediger onderzoek gedaan, o.a. door het zoeken naar larven. In 2012 zijn uitsluitend zichtwaarnemingen gedaan van groene kikkers. Dit wil niet zeggen dat de overige drie in 2001 en 2002 waargenomen soorten niet meer in het gebied voorkomen.
- Dagvlinders: dankzij perfect vlinderweer is het aantal waargenomen soorten in 2012 hoger dan in 2001 en 2002. Icarusblauwtje en klein koolwitje komen het meest algemeen voor.
- Libellen: alleen in 2012 zijn waarnemingen van 6 soorten genoteerd. Naar verwachting komen meer soorten in het gebied voor, met name ook waterjuffers.
- Planten: het aantal vastgestelde soorten lag in 2012 tussen de aantallen van 2001 en 2002. Er zijn met name minder waterplantensoorten waargenomen in 2012, mede vanwege het feit dat de oevers van de poelen en de strang vrij dicht begroeid zijn met bomen en struiken. In 2012 zijn 11 'nieuwe' soorten aangetroffen, waaronder 4 oeversoorten.

Literatuur

- Nieuwland Advies, 2001. Beheerplan Ecologische Verbindingszone Kerkeveld.
- Nieuwland Advies, 2001. Rapport Monitoring 'Ecologische Verbindingszone Kerkeveld'. Wageningen.
- Nieuwland Advies, 2002. Monitoring Ecologische Verbindingszone Kerkeveld 2002. Wageningen.

Vanaf kruising De Gamert-De Flier.